

BIJLAGE 1.2

Kabinetsreactie

De Netherlands Commercial Court, een tussenbalans in de opstartfase

Op 1 januari 2019 is de wet Netherlands Commercial Court in werking getreden.¹ Er zijn op die datum twee internationale handelskamers opgericht en in gebruik genomen. Eén kamer bij de rechtbank Amsterdam voor de behandeling van zaken in eerste instantie (Netherlands Commercial Court: NCC) en een kamer bij het gerechtshof Amsterdam voor de behandeling van zaken in hoger beroep (Netherlands Commercial Court of Appeal: NCCA). Beide internationale handelskamers zijn organisatorisch en fysiek ondergebracht in het gebouw van het gerechtshof Amsterdam.²

Op basis van deze wet is het mogelijk dat partijen in de meeste internationale handelsgeschillen, niet-zijnde kantonzaken, in de Engelse taal procederen en een Engelstalige uitspraak verkrijgen, mits dit uitdrukkelijk tussen partijen is overeengekomen.³ Om deze voorziening budgetneutraal aan te bieden is voorzien in een hoger griffierecht. De rechtspraak ging er op basis van onderzoek vanuit dat partijen met name bij complexe zaken die bij andere handelskamers veel tijd en inzet vergen zouden kiezen voor de NCC. Deze nieuwe voorziening zou daarmee de reguliere handelskamers binnen de rechtspraak kunnen ontlasten. Er is een periode van tien jaar uitgetrokken om deze handelskamers volledig te laten ontwikkelen en hun beoogde rol binnen het rechtsbestel te vervullen. De toenmalige minister voor Rechtsbescherming heeft tijdens de behandeling in de Eerste Kamer toegezegd aan het lid Duthler (VVD) om vijf jaar na inwerkingtreding van de wet NCC een tussenevaluatie te doen. De differentiatie van griffierechten maakt deel uit van deze tussenevaluatie.

Tevens is indertijd toegezegd aan de leden Andriessen (D66), Duthler (VVD) en Lokin-Sassen (CDA) dat financiële meevallers bij de rechtspraak door het NCC(A) zullen worden besteed aan een eventuele verlaging van de griffierechten of aan de rechtspraak en niet ten bate komen aan de Justiebegroting. Aan de leden Andriessen (D66), Bikker (ChristenUnie) en Wezel (SP) is toegezegd te zullen verkennen welke behoefte er bestaat bij andere gerechten, zoals de maritieme kamer bij de rechtbank Rotterdam en het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba (hierna: het Gemeenschappelijk Hof) om volledig Engelstalige procedures te hanteren.

De tussenevaluatie is uitbesteed aan het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Datacentrum (WODC) van het ministerie van Justitie en Veiligheid. Op 9 september 2025 heeft het WODC de tussenevaluatie van de Wet NCC afgerond en het rapport aangeboden aan het ministerie als opdrachtgever. Dit onderzoek biedt, halverwege de periode van tien jaar die is afgesproken om het NCC tot volledige ontwikkeling te laten komen, een blik op de ontwikkeling van de Netherlands Commercial Court in de eerste jaren. De evaluatie 'De Netherlands Commercial Court, een tussenbalans in de opstartfase' richt zich op de instroom in de periode van 2019 tot en met 31 december 2024. De tussenevaluatie wordt als bijlage meegestuurd.

Gelet op het feit dat het een tussenevaluatie betreft geven de onderzoekers geen eendoordeel over de effectiviteit of impact van de nieuwe voorziening. Zij beogen met deze tussenevaluatie slechts inzicht te bieden in de mate waarin de beoogde werking van de wet zich tot dusverre in de praktijk begint af te tekenen, en er is vooruitgebleekt op mogelijke ontwikkelingen in de volgende vijf jaar. De tussenstand laat zien dat de voorzieningen in eerste aanleg (NCC) en in hoger beroep (NCCA) operationeel zijn en hun (digitale) basisstructuur op orde hebben. Tegelijkertijd constateren de

¹ Wet van 12 december 2018 tot wijziging van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en de Wet griffierechten burgerlijke zaken in verband met het mogelijk maken van Engelstalige rechtspraak bij de internationale handelskamers van de rechtbank Amsterdam en het gerechtshof Amsterdam (hierna wet NCC); Bekendmakingswet 20-12-2018, Stb. 2018, 474 en inwerkingtredingswet 01-01-2019, Stb. 2018, 475.

² De NCC valt onder het bestuur van de rechtbank Amsterdam en de NCCA onder het bestuur van het gerechtshof.

³ Zie artikel 32a, eerste lid, Rv.

onderzoekers mede op basis van het aantal en soort zaken dat zowel de verwachte maatschappelijke meerwaarde als de budgettaire rechtvaardiging onder druk staan: het aantal aangebrachte zaken loopt achter op de verwachtingen. De onderzoekers suggereren dat dit verklaard kan worden door wijzigingen die zijn aangebracht ten aanzien van de oorspronkelijke uitgangspunten.

De tussenevaluatie laat zien dat in de onderzoeksperiode in eerste aanleg in totaal 37 procedures bij de NCC zijn gestart.⁴ Het eerste jaar na de ingebruikname op 1 januari 2019 gingen vier procedures van start. In 2020 werden ook vier zaken aangebracht. In 2021 daalde de instroom tot twee procedures. In de laatste twee jaren van de onderzoeksperiode nam het aantal toe: in 2023 werden twaalf zaken gestart en in 2024 tien.⁵

Binnen de onderzoeksperiode zijn er 23 procedures waar de zaak een inhoudelijke behandeling heeft gekregen en in eerste instantie is afgedaan met een uitspraak. In 17 van de 23 inhoudelijk afgedane procedures (74%) is de zaak in behandeling genomen door een enkelvoudige kamer. In de periode 1 januari 2019 tot en met 31 december 2024 zijn er in totaal zes procedures in hoger beroep van start gegaan bij de NCCA, waarvan één in 2020, één in 2022, drie in 2023 en één in 2024. Dat is beduidend minder dan de aanvankelijke schatting in de memorie van toelichting.⁶

Uit de tussenevaluatie blijkt op pagina 7 dat de eerste fase van de aanlooperperiode wordt gekenmerkt door lagere ontvangsten (aan griffierechten) dan uitgaven aan de NCC(A). De totale ontvangsten op jaarbasis variëren in deze periode van 70 duizend euro (2021) tot 110 duizend euro (2020) en de totale uitgaven van 487 duizend euro (2021) tot 615 duizend euro (2022) per jaar. In 2022 is het verschil tussen de ontvangsten en uitgaven het grootst. In de twee jaren erna neemt dit verschil echter af, vooral in het jaar 2023, en de afname zet door in 2024. De ontvangsten uit nieuwe zaken en de uitgaven aan ICT springen het meest in het oog. Het aantal zaken nam in deze jaren toe (van 5 zaken in 2022 naar 10 en 12 zaken in respectievelijk 2023 en 2024), en door wijziging van dienstverlener namen de uitgaven aan ICT aanzienlijk af. Vooral de verminderde uitgaven aan ICT heeft bijgedragen aan het verminderen van het verschil tussen de ontvangsten en uitgaven. De balans was in 2024 echter nog wel negatief. Er zijn vooralsnog geen financiële meevallers om toe te wijzen, hetzij aan verlaging van de griffierechten, hetzij ten goede te laten komen aan de rechtspraak. In de periode voor de start van de NCC zijn investeringen gedaan zoals bijvoorbeeld de aanschaf van een digitaal systeem. Ook hier geldt dat de kosten voor de baat uitgaan. De kosten om de NCC(A) vervolgens in stand te houden zijn relatief laag, omdat de rechters en medewerkers hun hoofdwerkzaamheden bij een ander gerecht hebben en op afroep beschikbaar zijn om een zaak bij de NCC(A) te behandelen.

De griffierechten voor behandeling van een zaak bij de NCC zijn hoger dan voor behandeling bij de reguliere handelskamer van een rechtbank. Uit interviews die de onderzoekers hebben afgenomen blijkt niet dat deze differentiatie in griffierechten in de praktijk als hindernis wordt ervaren. Voor het aanbrengen van een zaak bij de NCC is volgens de onderzoekers de hoogte van het griffierecht geen belemmering in vergelijking met de hoogte van de advocaatkosten.

Voor wat betreft de behoefte aan Engelstalige rechtspraak bij andere gerechtelijke instanties heeft het Gemeenschappelijk Hof een modus gevonden door naar gelang de behoefte van rechtszoekenden het Papiaments, de Engelse -en/of de Nederlandse taal te benutten. De maritieme kamer van de rechtbank Rotterdam biedt de mogelijkheid om -op verzoek van partijen- in scheepvaartzaken in het Engels te procederen. Het vonnis is weliswaar in het Nederlands, maar van de uitspraken worden Engelstalige samenvattingen gepubliceerd.

⁴ Zie onder andere op pag. 40.

⁵ Van alle gestarte procedures in eerste aanleg waren er 25 een dagvaardingsprocedure en 12 een verzoekschriftprocedure. De dagvaardingsprocedures zijn onder te verdelen in 12 bodemprocedures en 13 kortgedingen. In 34 van de 37 procedures (92%) was ten minste één deelnemer in de procedure afkomstig uit het buitenland. In drie zaken waren alle deelnemers Nederlands (8%). In vier van de 37 procedures is een regiezitting geweest (11%).

⁶ In de memorie van toelichting is een periode van tien jaar gekozen om de NCC zich te laten ontwikkelen. De schatting was dat er na 10 jaar 100 zaken zouden zijn aangebracht bij de NCC en 25 bij de NCCA.

Volgens de onderzoekers wijst het verschil tussen de oorspronkelijke aannames en het feitelijke gebruik op een mogelijke behoefte aan bijstelling van de verwachtingen en/of bijsturing op het gebied van positionering, informatievoorziening en eventueel de bevoegdheidsomvang. De onderzoekers zijn van mening dat zonder gerichte aanpassingen het realiseren van de oorspronkelijke ambities binnen de gestelde randvoorwaarde en aanlooptermijn onzeker is.

Appreciatie

De tussenevaluatie laat zien waar de NCC(A) nu halverwege de looptijd van tien jaar staat. Het verschil tussen de oorspronkelijke aannames en het feitelijke gebruik van de NCC(A) laat zich lastig verklaren door de materiele reikwijdte van de wet. In het oorspronkelijk plan is expliciet opgenomen dat de schatting van het aantal zaken indicatief is, gezien het groot aantal onzekerheden.⁷ Dat neemt niet weg dat er in het onderzoek aanknopingspunten zijn voor de Rechtspraak om bij te sturen op het gebied van positionering van en informatievoorziening bij de NCC(A). Voor wat betreft voorstellen tot wetwijziging past halverwege de toegezegde looptijd terughoudendheid. Het staat de Raad voor de rechtspraak vrij om -in samenspraak met het ministerie van Justitie en Veiligheid- eventuele aanpassingen te verkennen, die kunnen resulteren in een experiment op basis van de Tijdelijke Experimentenwet Rechtspleging. Eventuele ervaringen van de NCC met een experiment kunnen dan worden meegenomen in de wetsevaluatie over vijf jaar.

⁷ <https://www.rechtspraak.nl/SiteCollectionDocuments/plan-netherlands-commercial-court.pdf>, met name pagina 9.